

KULTURNA DOBRA U TURIZMU

Dr Tatjana Pivac

2018. godina kulturnog nasleđa

- ✓ vrednost kulturnog nasleđa za društvo;
- ✓ doprinos ekonomiji;
- ✓ uloga u evropskoj kulturnoj diplomatiji;
- ✓ važnost čuvanja i uživanja za buduće generacije.

-
- 300.000 zaposleno u sektoru
 - 7,8 miliona indirektno (turizam, građevinarstvo)

Deset inicijativa, četiri cilja

- ANGAŽOVANJE

- Zajedničko nasleđe: kulturno nasleđe pripada svima nama
- Nasleđe u školi: deca otkrivaju najdragocenije blago i tradicije u Evropi
- Mladi za nasleđe: mladi ljudi donose novi život u nasleđe

- ODRŽIVOST

- Nasleđe u tranziciji: ponovno oživljavanje industrijskih, religijskih, vojnih lokacija i pejzaža
- Turizam i baština: odgovoran i održiv turizam oko kulturnog nasleđa

- ZAŠTITA

- Negovanje nasleđa: razvijanje standarda kvaliteta za intervencije na kulturnom nasleđu
- Nasleđe u riziku: borba protiv nedozvoljene trgovine kulturnim dobrima i upravljanje rizicima za kulturno nasleđe

- INOVACIJE

- Veštine vezane za baštinu: bolje obrazovanje i obuka za tradicionalne i nove profesije
- Svi za nasleđe: podsticanje društvenih inovacija i učešća ljudi i zajednica
- Nauka za nasleđe: istraživanje, inovacije, nauka i tehnologija za dobrobit nasleđa

POJAM I KLASIFIKACIJA KULTURNIH DOBARA

Kulturna dobra su stvari i tvorevine materijalne i duhovne kulture koja imaju takva svojstva da zadovoljavaju deo ili ukupnu kulturnu potrebu savremenog čoveka.

Kulturno dobro je širi pojam od pojma **kulturno-istorijski spomenik**, koji samo podrazumeva materijalna kulturna dobra

Kulturna dobra su neizbežni deo turizma, jer su pokretači turističkih kretanja i imaju sledeće karakteristike:

- imaju svojstva **spomenika kulture** (umetničku, estetsku vrednost, znamenitost)
- imaju **kulturni** ili **istorijski** značaj
- imaju svojstvo **atraktivnosti, prepoznatljivosti, raritetnosti, spektakularnosti** i sl.
- **uređeni** su i **organizovani** za kulturološku ili turističku prezentaciju

UNESCO je dao potpunu klasifikaciju kulturnog nasleđa u zavisnosti od fizičkih, umetničkih, kulturnih, istorijskih svojstava, a i od mogućnosti turističke prezentacije:

- **arheološka nalazišta;**
- **dela sa spomeničkim i umetničkim svojstvima** (arhitektonska dela, slike i vajarski radovi, ostvarenja muzičke, dramske i filmske umetnosti);
- **prostorne kulturno-istorijske celine** (stara jezgra gradova, značajnije seoske ambijentalne celine, sakralni objekti, etno parkovi, srednjovekovni gradovi i utvrđenja, manastirski kompleksi);
- **znamenita mesta i spomen-obeležja;**
- **foklorno nasleđe** (zgrade i prostori, nošnje, stari zanati, usmena tradicija, kulinarske tradicije, tradicionalni sportovi i igre);
- **verovanja;**
- **jezici;**
- **manifestacione vrednosti** (priredbe i festivali, sajmovi iz oblasti kulture, sportske manifestacije vezane za tradicionalne sportove);
- **ustanove kulture sa svojim aktivnostima** (muzeji, galerije, kulturni centri, biblioteke);
- **kulturni pejzaži** (vrtovi, parkovi);
- **kulturne ture;**
- **podvodno kulturno nasleđe;**
- **muzika i pesme**

- **ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA**

- **DELA SA SPOMENIČKIM I UMETNIČKIM SVOJSTVIMA**

- (dela arhitekture, slikarstva, vajarstva, primenjenih umetnosti, dramske, muzičke ili filmske umetnosti)

- **PROSTORNE KULTURNO-ISTORIJSKE CELINE**

- (stara jezgra gradova, seoske ambijentalne celine, etno parkovi, manastirske celine, srednjovekovni gradovi utvrđenja)

- **ZNAMENITA MESTA ILI SPOMEN-OBELEŽJA**

- **FOLKLORNO NASLEĐE, DUHOVNO I MATERIJALNO NARODNO STVARALAŠTVO**

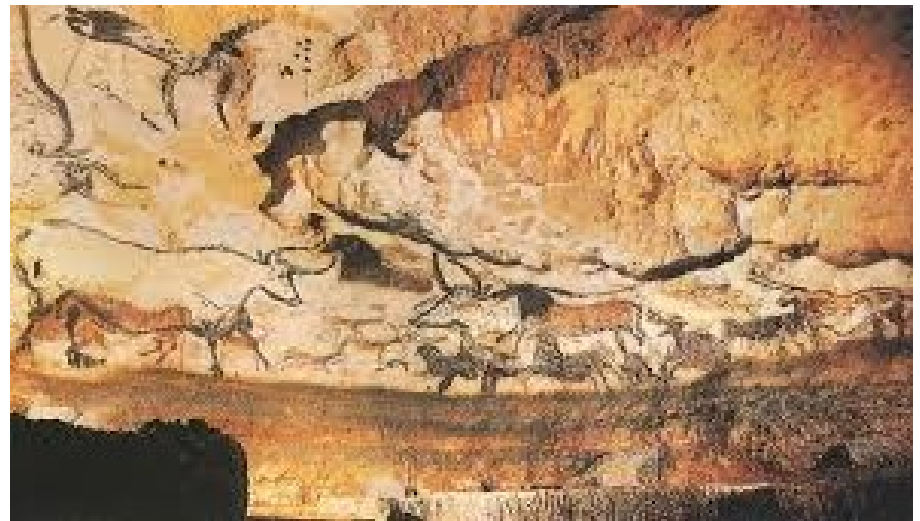
- **MANIFESTACIONE VREDNOSTI**

- **USTANOVE KULTURE** (muzeji, galerije, kulturni centri)

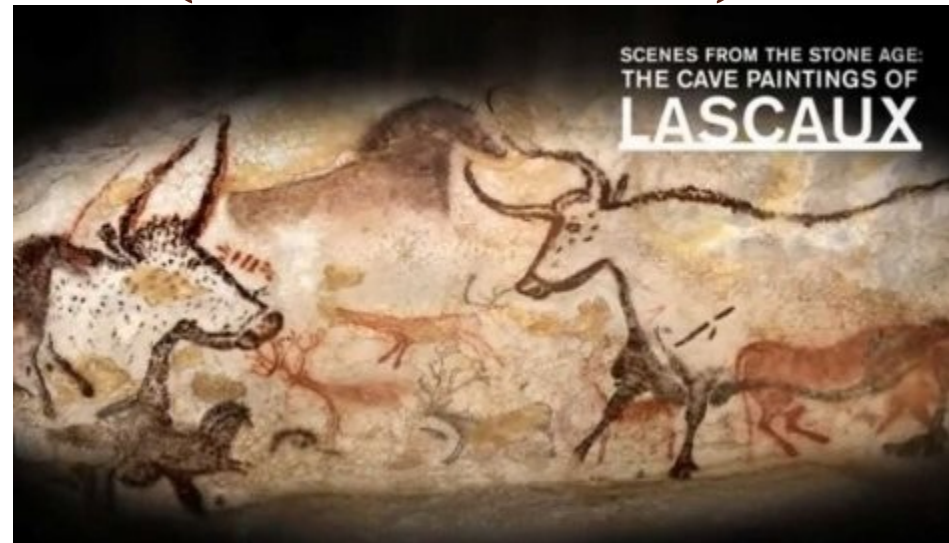
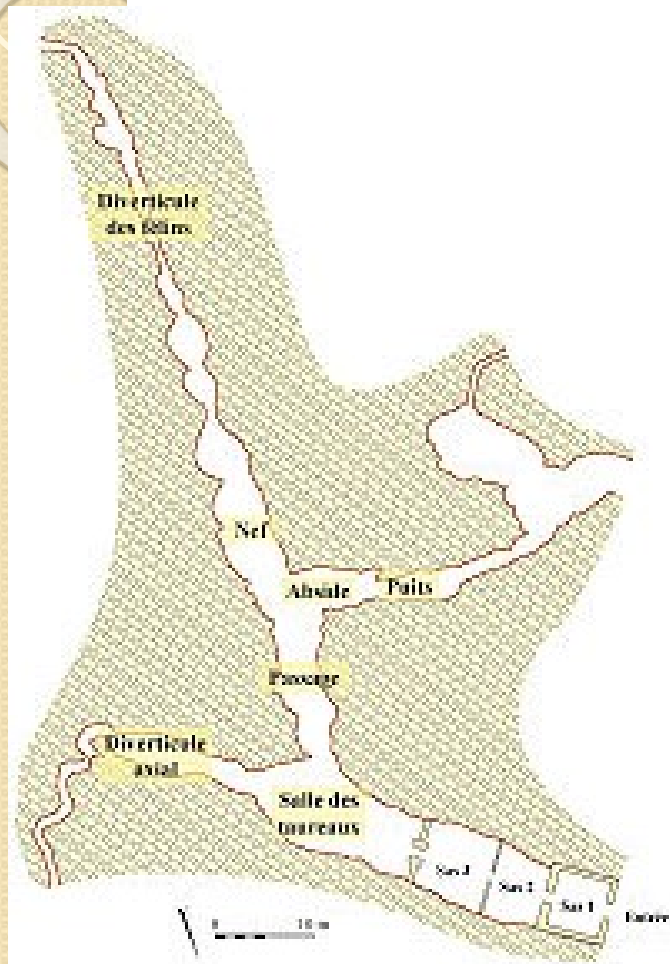
ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA

- predstavljaju delove zemljišta na kojima se nalaze otkriveni, potpuno ili delimično iskopani, konzervirani i uređeni ostaci objekata, kao i pokretni predmeti iz ranijih istorijskih epoha
- ostaci objekata i predmeti, mogu da se konzerviraju i čuvaju na licu mesta ili da se prenesu u prostorije muzeja
- Najpoznatiji arheološki lokaliteti u svetu i kod nas:

Pećina Altamira (Španija)

Pećina Lasko (Francuska)

Stonehenge (Engleska)

Vilendorf (Austrija)

Gobekli Tepe (Turska)

Lepenski vir

Viminacium

DELA SA SPOMENIČKIM I UMETNIČKIM SVOJSTVIMA

I. DELA ARHITEKTURE

2. DELA LIKOVNE UMETNOSTI

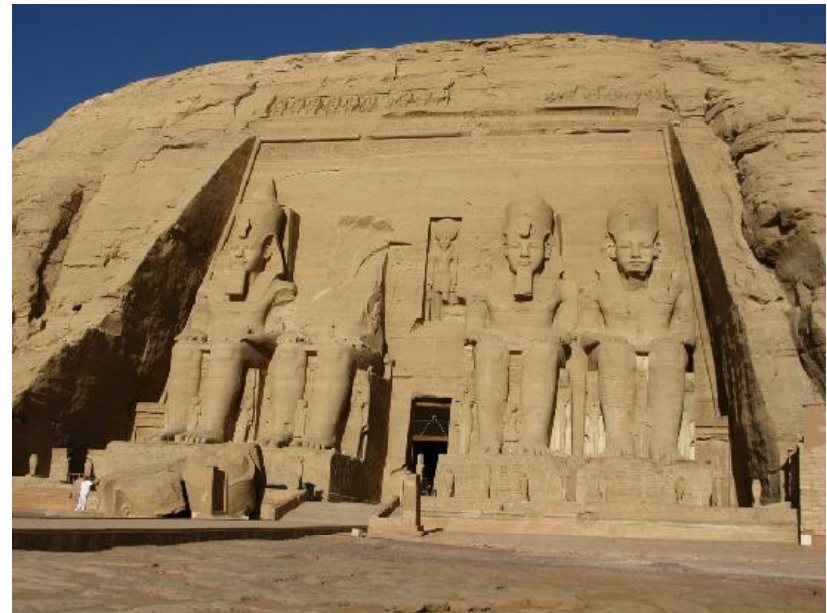
**3. OSTVARENJA DRAMSKE, MUZIČKE ILI FILMSKE
UMETNOSTI**

Dela arhitekture

hramovi, palate, dvorci, katedrale, crkve, gradske kuće, razne građevine koje predstavljaju primerke poznatih epoha u razvoju istorije umetnosti (na primer antičke, barokne, građevine modernog doba itd.)

DELA ARHITEKTURE često predstavljaju motiv posete nekih gradova ili turističkih lokaliteta, posebno kada je reč o kulturnom, gradskom i ekskurzionom turizmu

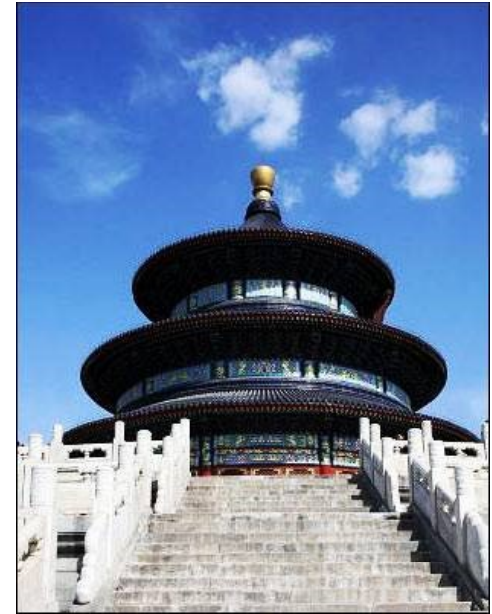
Egipatska umetnost

Grčka umetnost

Azijska umetnost

Američka umetnost

Rimska umetnost

Islamska umetnost

Renesansna arhitektura

Dela slikarstva i vajarstva

Predstavljaju ostvarenja mnogih poznatih umetnika koja krase čuvene galerije, muzeje i gradove širom sveta

Ova dela za turizam najčešće predstavljaju *dopunski motiv* posete nekog turističkog mesta, ali ponekad mogu da budu i glavni razlog dolaska turista

PROSTORNE KULTURNO-ISTORIJSKE CELINE

Predstavljaju veće prostorne celine, kao što u kompleksi objekata sa okolnim ambijentom i brojnim kulturno-istorijskim ili etnološkim ostvarenjima unutar tih prostora, koji ga čine jedinstvenim i prepoznatljivim. U njih spadaju:

- ❑ STARA JEZGRA GRADOVA

- ❑ SEOSKE ARHITEKTONSKE CELINE

- ❑ MANASTIRSKE CELINE

- ❑ SREDNJOVEKOVNI GRADOVI I UTVRĐENJA

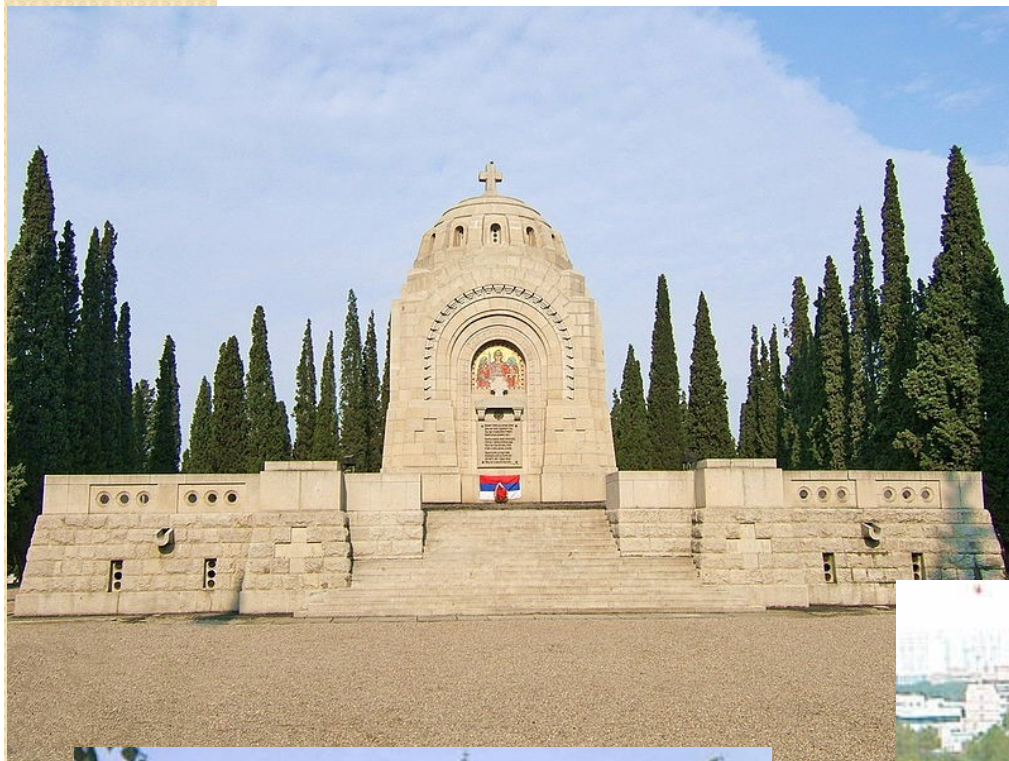

ZNAMENITA MESTA ILI SPOMEN OBELEŽJA

Obuhvataju prostore i objekte od posebnog značaja za istoriju, spomenike koji pojedinačno ili u grupama ukazuju na značajne događaje, ličnosti i mesta

FOLKLORNO NASLEĐE

Obuhvata dela tradicionalne materijalne i duhovne kulture raznih naroda u koja spadaju:

- **ZGRADE I OBJEKTI NARODNOG NEIMARSTVA**
(brvnare, zemunice)
- **DELA MATERIJALNE I DUHOVNE KULTURE**
(nošnje, muzika, igra, “naivno slikarstvo”)
- **OSTVARENJA TEHNIČKE KULTURE NARODA**
Stari zanati: duborezački, grnčarski, ćilimari,
kazandžije

copyright 1998 philip@nlt.edu

MANIFESTACIONE VREDNOSTI

➤ OSTVARENJA SAVREMENE SCENSKE I FILMSKE UMETNOSTI

➤ PREDSTAVE, PRIREDBE I FESTIVALI

➤ KULTURNE I ZABAVNE MANIFESTACIJE

➤ POSLOVNE MANIFESTACIJE I SAJMOVI

➤ SPORTSKE MANIFESTACIJE

USTANOVE KULTURE SA SVOJIM AKTIVNOSTIMA

Ustanove kulture same po sebi ne predstavljaju kulturna dobra, već prezentacijom određenih ostvarenja umetnosti i kulture, učestvuju u njihovom prikazivanju turistima.

➤ **MUZEJI**

➤ **GALERIJE**

➤ **KULTURNI CENTRI**

Nematerijalno kulturno nasleđe-neopipljiva
kulturna dobra: jezik, običaji, narodni običaji, tradicionalne
igre, muzika, stari zanati, estetski, duhovni i društveni sistemi
vrednosti jedne zajednice

Materijalno kulturno nasleđe-opipljiva kulturna
dobra:

Nepokretna kulturna dobra

Pokretna kulturna dobra

Centralni registar Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture

- **2536 nepokretnih kulturnih dobara,**
 - 2192 spomenika kulture,
 - 77 prostorno kulturno-istorijske celine,
 - 191 arheološka nalazišta,
 - 77 znamenito mesto.
- **Kategorisanih nepokretnih dobara ima 782**
 - 200 izuzetnog značaja
 - 155 spomenika kulture
 - 11 prostorno kulturno-istorijske celine
 - 18 arheoloških nalazišta
 - 16 znamenitih mesta
 - 582 velikog značaja
 - 512 spomenika kulture
 - 28 prostorno kulturno istorijske celine
 - 25 arheoloških nalazišta
 - 17 znamenita mesta

Dani evropske baštine

- promocija bogatstva i raznolikosti nasleđa
- od 2002. godine
- deo velike evropske manifestacije Saveta Evrope i Evropske komisije
- 50 zemalja, 70.000 različitih programa
- 30 mil.posetilaca
- Tema 2018.: „Evropska godina kulturnog nasleđa – umetnost deljenja“
- Tematski, posebni programi, otvaraju se gradska zdanja, istorijske kuće, legati i drugi prostori koji tokom godine nisu dostupni za publiku.

- Među njima su:

- Dom Narodne skupštine Republike Srbije,
- palata Srbija,
- zdanje predsednika Republike Srbije – Novi dvor,
- Kraljevski i Beli dvor,
- zdanje Vlade Srbije,
- Narodne banke Srbije,
- zdanje Grada Beograda – Stari dvor,
- Kuća porodice Veljković i druge istorijske kuće – Kuća kralja Petra Prvog Karađorđevića, Legat Milorada Pavića, Legat Petra Lubarde i mnogi drugi.

- Tematskim programima obuhvaćeni su značajni jubileji:

- stogodišnjica od završetka Prvog svetskog rata,
- jubilej 210 godina Velike škole,
- 150 godina Narodnog pozorišta u Beogradu,
- 140 godina Vojnog muzeja,
- podsećanje na početak izgradnje Novog Beograda